

ט ר ק ט ו ר מ ל א מ י מ

גרשון אוסטרובסקי, איש עין-חרוד החתיק שניהל את עבודת כביש סדום, רצה לקחת, באחד הימים, את הטרקטור ש... המשק לעבודה. אולם הטרקטור מאן לנוע. נקראו אנשי המוסק, ואילו בדקו את המפלצת משך כמה שעות, תוך כדי קללות עסיסיות, כי זה עתה יצאה את הסדום לאחר תיקון יסודי. שום ליקוי לא נתגלה במנגנון.

לבסוף עלה על דעתו של מישור לבדוק את מיכל הבנוי. הוא היה מלא. אולם ריח של בנוי לא נדף מתוכו. גרשון אוסטרובסקי מילא את הטנק, בטעות, במים במקום בבנוי. אדם אחר במקומו היה נבוך, מודה בכשלונו. לא כן איש עין-חרוד. "אני פשוט גיטיח", הפליט בלי התרגשות. "נכון, נכשלת. אבל, חברים, תארו לכם לרגע קט שהיית מצליח! איזו מהפכה אדירה היתה עוברת על העולם כולו! סדרי בראשית היו נהפכים! הרי כל ההמצאות הגדולות בתולדות העולם נולדו בדרך מקרה כזה!"

במקום עקרונות. רכוש

משך שלושת החודשים האחרונים, מאז נכנס סכסוך עין חרוד למבוי סתום (העולם הזה 794), התקדם הפתרון כאותו טרקטור מלא המים. שום מהפכה לא עברה, לא על העולם ולא על עין-חרוד. העניינים לא התקדמו. שני הצדדים סרבו לזוז.

בזו אחר זו נערמו הצעות הפתרון על שולחנות המוסדות השונים. רגע נדמה אפילו שהושג פתרון. היתה זאת אשליה.

אולם תוך כדי כך התבררה נקודה חדשה: הסיכסוך שוב לא היה ענין של פרינציפ. הניגוד היסודי בין שני עקרונות שונים, שגרם לסיכסוך, נעלם בהדרגה. במקומו בא סיכסוך פחות יפה: סכסוך בלתי-מוסדה על הרכוש.

חלק - מה? איך?

הפילוג החל ברצינות, כשכל אחד משני הצדדים - הקיבוץ המאוחד, המורכב בכוב מאנשי מפ"ם, ואיחוד הקבוצות המייצג את אנשי מפא"י - הציב עקרון משלו לפתרון הבעיה.

עקרון מפא"י: אי-אפשר, ואסור לחלק נקודה בנויה, אפשר וצריך לחלק את האדמות ואת הרכוש הנייד, אולם הנקודה חייבת להישאר שלמה. המיעוט המפ"מי חייב, על כן, לנטוש את עין-חרוד הקיימת, להקים לעצמו נקודה חדשה לגמרי במרחק גדול ככל האפשר. המקום המיועד: מע"ב שר לכביש המוביל למולדת, באדמה מישורית טובה, ממערב למשק הקיים (ראה מפה 1).

עקרון מפ"ם: אי-אפשר להוציא מתישבים מן הנקודה שהקימו, אלא אם כן הם מסכימים לכך מרצונם. בני עין חרוד אינם מסכימים לכך. לפיכך יש לחלק את המשק ואת הנקודה הבנויה בהתאם ליחס שבין שני הצדדים. הם חילקו את המשק לפי "קו ציזולינג" (ראה מפה 2), העובר בערך במרכז הנקודה.

תותח גדול ירה. על שני עקרונות אלה היה נטוש הקרב הראשון, עד שהתאישו אנשי מפא"י מלשכנע את חברי הקיבוץ לעבר. הם החליטו לפנות אל התותחים הגדולים של מפלגתם, העבירו את הענין כולו להכרעת המרכז החקלאי. הם שילמו עבור זה מחיר יקר. החלטת המרכז החקלאי אמנם היתה לטובתם. רק 14 בנינים - 3% מן הנקודה הבנויה (ראה מפה 3) - הוקצו למפ"ם, כל הנותר הושאר בידי הרוב המפא"י הכולל - לפי אומדנותו שלו עצמו - רק כ-57% ממספר החברים.

אולם בשמחה-הנצחון הראשונה, לא שמו אנשי מפא"י במקום את לבם לכן, שתבריהם במרכז החקלאי הבקיעו את חזיתם, השאירו בה פירצה עצומה, דרכה יכלו כוחות האויב לחדור חפשיה. כי החלטת המרכז החקלאי שברה את חוק הברזל של מפא"י כי על המעוט לצאת. אמנם הקציעו למי עוט רק חלק זעיר מן הנקודה הקיימת. אולם עצם מתן חלק בנקודה הקיימת למיעוט, היתה מרת לעקרון מפא"י ונצחון לעקרון המפ"מי שיש לחלק את הנקודה.

הלורד והצעיר

עמדת הקיבוץ המאוחד כלפי החלטה זו היתה בערך כעמדת הלורד האנגלי בבדיחה הידועה, בה מסופר שהציע לצעיר רח המורה והגונה מליון לירות תמורת משכב לילה, וזה להסכמתה. אמר הלורד: אחרי שהסכמנו על העיקרון, הבה ונדבר מחדש על המחיר.

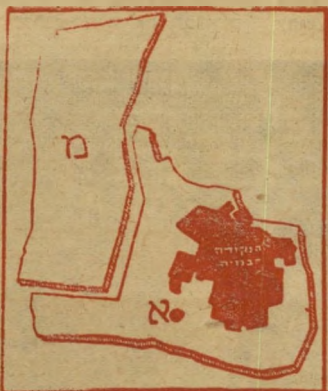
פתרון שנתן להם 3% מן הבנינים לא נראה לאנשי מפ"ם. הם עמדו על קריציולינג המקורי.

מפא"י עמדה, כמוכר, על החלטת המרכז החקלאי. היא סמכה על כוח-הביצוע של ההסתדרות ושל המדינה, שני מוסדות בהם ישנה השפעה ניכרת למפא"י. אולם חיש מהר נתברר כי היתה זאת אשליה: אי-אפשר היה להזיז את אנשי הקיבוץ המאוחד נגד רצונם. בית-המשפט והמספרה היו חסרי-אונים, כי הצד החוקי, חסרי-החוקים, הוא מעורפל מדי. לחץ הכלכלי לא יכול להועיל, כי ענפי המשק מחולקים למעשה כולם, והמשק של הקיבוץ המאוחד הפך יחידה כלכלית שקשה היה להכניעה. נוצר תיקו.

תגלית אהפכנית

בארץ ישנה תרופה בדוקה לתיקו - מעבירים את הענין ממוסד אחד למוסד שני, רצוי למוסד יותר גבוה. כך עשה גם המרכז החקלאי.

מרדכי נמיר, מוזכר בהסתדרות, קיבל את הענין לידיו. כדי להרויח זמן, הוזמן עדה שלמה של מהנדסים ומתכנני ערים, ציווה עליהם להכין הצעות חדשות לחלוקת הנקודה. היתה זאת, כמוכר, אחיות-עניים מסוימת. מהנדס יכול

1 תכנית מפא"י

יצאת המעוט, הקמת נקודה חדשה בשביל מעבר לכביש המוביל למולדת.

2 קו ציזולינג

חלוקת הנקודה הקיימת לשניים, בערך באמצע. זכות קדימה למפא"י לבחור כר צונה בחצי הרצוי לה.

3 החלטת המרכז החקלאי

3% של הנקודה הקיימת לקבוץ המאוחד, השאר לרוב המפ"מי. הבנינים הציבוריים יישארו משותפים.

4 הסכם הפשרה

למפ"ם חלק קטן בנקודה הקיימת אך רוב השטח בגבת קומי.

5 תיקון נמיר

למפ"ם חלק קטן יותר בנקודה הקיימת וחלק קטן מגבת קומי.

לחכנן באופן טכני משק - אחרי שנתונים לו את הנתונים הפוליטיים. אולם מהנדסים אינם יכולים לבוא במקום הפר ליטיקאים, למצוא פתרון לבעיה שהיא מפלגתית טהורה. הם דמו, בעין-חרוד, למפקדי-פלוגות שהטילו עליהם לתכנן מחדש את מפת דרום-מערב אסיה.

אולם טובה אחת צמחה, לפחות, מביקור המהנדסים. הם גילו תגלית מהפכנית: את גבעת קומי.

לוע מול גבעה

את התגלית הזאת גילה לפנייהם, הקפטן צ'ארלס אורד וינגייט, כשבא, לפני 16 שנה, לעין-חרוד והקים את פלוגות הלילה המפורסמות. הוא ראה את חצי הריסר הבתים הערביים על הגבעה, ה"רוכבת" על עין-חרוד, כיוון לעומתם תוחת והודיע: אם לא תסתלקו משם תוך 24 שעות, אשמיד את הכפר.

קומץ אנשי הכפר קומי, שהיו ערבים שקטים, הלכו אל חיים שטורמן, השומר הוותיק, איש עין-חרוד, התחננו לפניו שביטל את הגזרה. שטורמן פנה לוינגייט, הסביר לו בעדינות שלא זו דרך הלחימה של ההתישבות העובדת. וינגייט ביטל את צו הפינוי, אולם השאיר את התוחת לפני חדר האוכל של עין-חרוד, כשלוצו פונה אל הגבעה - איום מתמיד לערבים, שעשועו מתמיד לילדי המשק.

הערבים הסתלקו בימי המלחמה. הכפר נשאר נטוש, קרבן לבני תל-יוסף שפרקו את הבתים הטובים כדי לקחת את האבנים. הגבעה, שאמיתה אינה ניתנת לעיבוד חקלאי, היתה יכולה לשמש בחלקה אזור בניה מצויץ, אולם איש לא הביא אותה בחשבון לכך. מתוך חשש פן תהיה הנקודה ארוכה וצרה מדי, במקום צפונה, אל ראש הגבעה, הלכה ההחלטה חזת מערבה, אל מעבר לאודי.

ביצה של קולומבוס

המהנדסים הציעו, עתה, לרכז את עיקר תכנית הי פיתוח על הגבעה. היה זה גורם חדש לגמרי בסכסוך, ומרכזי נמיר נאחו בו מידי-הנה, חשב, המוצא מן המבוי הסתום, הביצה של קולומבוס.

יתכן שבא לכלל מסקנה שאין לדבר על עניני עין-חרוד עם בני עין-חרוד. לכך הוזמין את אנשי המזכירות הארצית של הקיבוץ המאוחד. איתם הגיע, סוף סוף, להסכם סופי. הקיבוץ המאוחד ויתר על חלק מקריציולינג, הסכים לקבל פחות מ-40% מן הנקודה הקיימת. תמורת זה העביר להם נמיר את רוב האדמה הטובה לבנין שעל הגבעה (ראה מפה 4). כשנודע הדבר לאנשי הקיבוץ המאוחד במקום, נרתחו תחילה, אך קיבלו את הדין. הנימוק המשכנע: לפי הסכם זה אפשר היה לבנות נקודה חדשה מאוננת - החלק החדש שעל הגבעה התחבר יפה אל החלק שהוקצה להם בנקודה הקיימת. ובעיקר: המוסדות הציבוריים, שיישאר משותפים לשתי הנקודות, יגבלו עם הנקודה החדשה, במקום להיות כעין "הר צופים" עין-חרוד, אזור מפורז מאחורי קו האויב.

מי ירכב על מי?

ויהי בוקר ויהי ערב, יום ההסכם. אלא שהיה זה יום קצר מאד.

כששמעו אנשי מפא"י בעין-חרוד על הסכמת נמיר, פרצו בוועקה מרה. לעיניהם הצטייר גיהנום חדש - הנקודה שלהם תרביץ בעמק, ואילו האויב השחצני, מפר המרות, ירכב עליהם במרומי הגבעה, יבנו להם מלמעלה? שתי הנקודות תהיינה צמודות זו לזו לאורך חזית רחבה, גירוי מתמיד, סכנה נצחית לנפש ילדיהם?

לא ולא, אמרו אנשי מפא"י. לא ולא, אמר מרדכי נמיר, אחרי ששמע הסברה מתאימה. הודיע למוזכרות הקיבוץ המאוחד: סעיפתי אתם יכולים לקרוא לי רמאי. אך מה זה משנה?

במקום ההצעה הקודמת, שהסכים לה, הציע נמיר עתה הצעה לגמרי חדשה. גם היא התבססה על גבעת קומי. אלא שהפעם נמסר למפ"ם רק החלק המערבי, התלול יותר, של הגבעה, ואילו החלק המזרחי, המישורי, הנוח לבניה, הועבר לנקודה המפא"יית. לצרכי התסתחות עתידה (ראה מפה 5). לא היה הברזל גדול בין הצעה זו לבין ההצעה הקודמת של המרכז החקלאי. אלא שנחת הבשר היה קצת יותר גדול. במקום 14 הבתים של סיכון החתיקים הוצע הפעם לקיבוץ המאוחד חלק גדול יותר של בתי המגורים, וכן מדרון של גבעת קומי.

"אחרי הסיבוב החמישי"

יתכן שהצעה זו באה כדי לתת להסתדרות מצע טוב יותר למלחמה. איימו אנשי הוועד הפועל: אם לא ייכנעו אנשי מפ"ם ויוסיפו להפר את מרות ההסתדרות, נבחר במוזכרות חדשה לכל המשק, נדאג שכל המוסדות הכלכליים ינהלו משא ומתן רק אתה. אולם גם איום זה של מצור כלכלי לא השפיע ביותר על אנשי מפ"ם הסוררים: מאחר שהמשק מחולק למעשה, ומוזכרות המיעוט מנהלת את עסקיה באופן עצמאי, לא היתה בו משמעות רבה. הודיע אהרון ציזולינג, בעל הי רעמה הלבנה: "נגלה משאומתן אחרי הסיבוב החמישי!" בינתיים החל הסיבוב השני בהעמדת קבוצת צעירי מפ"ם לדין באשמת שוד מוזין של כמה צנורות שהיו בידי אנשי מפא"י. פרצה התכתחות על כמות של שעות.

חכי חכי

עין-חרוד יודעה בארץ כמשק "החכי". הוא הקיבוץ הכי הוותיק, בעל האקלים הכי גרוע, המוזיאון הכי יפה, בריכת השחיה הכי גדולה, האדמות הכי נרחבות, שלא לדבר על הבנות הכי יפות והבנים הכי מפותחים. עתה התברר, לרוץ מלוא, גם בסכסוך הכי מכוער.